Proiecte de cercetare AOȘR TEAMS IV – Ediția 2025-2026

DIMENSIUNEA RELIGIOASĂ ȘI GEOPOLITICĂ A RĂZBOIULUI DIN UCRAINA: IMPLICAȚII ASUPRA SECURITĂȚII NAȚIONALE ȘI ECUMENISMULUI ÎN ROMÂNIA ȘI EUROPA DE EST

„Fără pace între religii nu poate fi pace între națiuni.” – Hans Küng

De ce religia contează în război?

Religia – mai mult decât un fundal cultural

Teză centrală:

În Europa de Est, religia nu este un element pasiv al culturii. Este un **actor activ** în medierea conflictelor, a legitimității naționale și a solidarităților colective.

Ipoteză de cercetare:

Pentru a înțelege complexitatea războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, dimensiunea religioasă trebuie analizată ca o componentă geopolitică de sine stătătoare.

Aspecte analizate

- ✓ **Militar / Strategic**
- ✓ **Diplomatic**
- ✓ **Identitar / Simbolic**
- ✓ **Media / Propagandă**

Rolul religiei

- ✓ **Legitimează narațiuni**
- ✓ **Creează linii de alianțe sau rupturi**
- ✓ **Întărește coeziunea națională**
- ✓ **Folosită ca instrument de influență**

ACTORII IMPLICAȚI – CADRU EXPLICATIV

1. State-națiune (nivel geopolitic)
Federația Rusă:

▫ Promovează ideologia „lumii ruse”
▫ Biserica Ortodoxă Rusă = instrument de *soft power*
Ucraina:
▫ Consolidarea identității naționale
▫ Sprijin pentru Biserica Ortodoxă Ucraineană autocefală
România:
▫ Interes în protejarea românilor ortodocși din Ucraina (Bucovina de Nord, Odesa, Transcarpatia)

2. Comunități locale (nivel socio-cultural)
Românii ortodocși din Ucraina:

▫ Sensibilitate față de apartenența eclezială

3. Biserici Ortodoxe (nivel religios-instituțional)
BORu (Biserica Ortodoxă Rusă):
▫ Braț religios al geopoliticii ruse
BOUa (Biserica Ortodoxă Ucraineană autocefală):
▫ Recunoscută de Constantinopol, sprijinită de Kiev
▫ Contestată de Moscova
Biserica Ucraineană sub Moscova:
▫ Încă activă, dar în regres
BOR (Biserica Ortodoxă Română):
▫ Sprijină comunitățile românești
▫ Tensiune între canonicitate și protejarea identității
Patriarhia Ecumenică (Constantinopol):
▫ Actor cheie – *Tomos*-ul de autocefalie (ianuarie 2019)
▫ Generatoare a unei rupturi canonice majore

SURSELE CERCETĂRII: ÎNTRE DOCUMENTE DE ARHIVĂ ȘI PROCES ÎN DESFĂȘURARE

Context epistemologic

- Fenomen în desfășurare: conflict religios-politic cu implicații transnaționale → nu avem „istorie încheiată”.
- Absenta unei arhive închise → imposibilitatea aplicării unei metodologii pur istorice.
- Necesitate de **monitorizare și contextualizare constantă**

Surse clasice

- Documente ecleziastice: *tomos*-uri, regulamente, comunicate sinodale.
- Legislație confesională din Ucraina și România.
- Texte din dreptul canonic ortodox și literatură de geopolitică religioasă.

Surse dinamice și primare

- Declarații oficiale ale ierarhilor și autorităților bisericești.
- Interviuri, apariții media și poziționări publice ale decidenților politici/ierarhilor.
- Presa (Ucraina, România, Rusia).
- Documente rezultate din reuniuni internaționale (ex: vizite de stat Ucraina–Sfântul Scaun).

METODOLOGIE ȘI INSTRUMENTAR ANALITIC

Provocări metodologice

Fluxul continuu de informații implică o reconstrucție permanentă a cadrului analitic.
Necesitatea corelării surselor tradiționale cu cele emergente.

Metode de analiză

Analiză de discurs – pentru interpretarea declarațiilor și narațiunilor publice.
Hermeneutică canonică – aplicată documentelor ecleziastice și canoanelor.
Geopolitica simbolică – înțelegerea Bisericii ca actor geopolitic.

Obiectivul cercetării

Construcția unei lecturi interdisciplinare și adaptabile a unui fenomen religios-politic complex.
Identificarea tensiunilor dintre identitate religioasă, națională și geopolitică.

OBIECTIVELE CERCETĂRII

Element	Conținut
Obiectiv 1	Rădăcinile teologice și istorice ale conflictului dintre Patriarhia Moscovei și cea a Constantinopolului
Obiectiv 2	Impactul geopolitic al autocefaliei Bisericii Ortodoxe Ucrainene
Obiectiv 3	Implicarea Bisericii Ortodoxe Române și comunitățile românești din Ucraina
Obiectiv 4	Fragilizarea ecumenismului în contextul conflictului
Obiectiv 5	Conexiunile dintre religie și securitatea națională

IMPLEMENTAREA OBIECTIVELOR PRIN CONTRIBUȚII PUBLICISTICE

Context și relevanță

- ✓ Două articole elaborate și acceptate pentru includere într-un volum internațional editat de **Routledge**, intitulat ***War and Society: Iraq, Afghanistan, Syria, Ukraine, and Gaza. An Update and Expansion***
- ✓ Această publicare reflectă angajamentul pentru o cercetare interdisciplinară, actuală și pertinentă în contextul geopolitic și eclezial contemporan

Articolul I:
Ecclesiastical Reconfigurations in Wartime Ukraine: National Sovereignty and Ethnic Identity

- O examinare riguroasă a tensiunilor canonice și geopolitice generate de conflictul în desfășurare
- Accent pe dinamica dintre suveranitatea ucraineană și responsabilitatea pastorală față de comunitățile ortodoxe românești din Ucraina
- Analiză subtilă a interdependenței dintre identitatea etnică și suveranitatea națională în acest context complex

Articolul II:
Theopolitics of War: Moral Authority and Ecclesiastical Diplomacy in the Ukraine Conflict

- O evaluare atentă a pozițiilor și discursurilor instituțiilor religioase față de conflict
- Contrast între neutralitatea și apelurile la pace promovate de Sfântul Scaun și poziționările Patriarhiei Moscovei
- Reflectarea diversității narative în cadrul diplomației religioase contemporane și implicațiile sale geopolitice

CONCLUZIILE PRIMEI ETAPE A PROIECTULUI

Religia ca actor de securitate
Religia reprezintă un vector activ în arhitectura de securitate, dincolo de rolul său simbolic.

Conflictele ecleziale reflectă tensiuni politice
Dinamica disputelor religioase este strâns legată de conflictele politice regionale și internaționale.

Rolul activ al Bisericii Ortodoxe Române
Biserica Ortodoxă Română joacă un rol esențial în sprijinirea comunităților românești transnaționale în contexte de criză.

Tensiuni între canonicitate, identitate și suveranitate
Echilibrul delicat între norme canonice, identitate etnică și suveranitatea statală definește contextul actual.

Instituțiile religioase ca promotori ai păcii și coeziunii sociale
Bisericile pot contribui decisiv la dialog, reconciliere și stabilitate socială.

ARGUMENTE PRIVIND RELEVANȚA PROIECTULUI ÎN CONTEXTUL DE SECURITATE ACTUAL

Interconectarea religiei cu securitatea națională și internațională

Religia influențează direct stabilitatea regională și strategiile de securitate, mai ales în zone cu conflicte geopolitice precum Ucraina.

Conflictul din Ucraina ca studiu de caz relevant

Conflictul evidențiază cum factorii religioși pot amplifica sau modera tensiunile politice, aspect esențial pentru o înțelegere completă a securității regionale.

Rolul Bisericilor în coagularea identităților și influențarea opiniei publice

Bisericile Ortodoxe au o influență majoră asupra identităților etnice și naționale, impactând coeziunea socială și stabilitatea politică.

Riscuri și oportunități pentru stabilitate și pace

Instituțiile religioase pot fi atât surse de tensiune, cât și
promotori ai păcii și reconcilierii, ceea ce este crucial pentru politici de securitate eficiente.

Contribuție academică și practică la politici publice și diplomație

Cercetarea sprijină dezvoltarea unor strategii integrate de securitate care includ dimensiunea religioasă, adesea subestimată în diplomație și politici publice.

VĂ MULȚUMESC PENTRU ATENȚIE!